

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 12. desember 2007 truffet vedtak i

Sak nr: 97/07 (arkivnr: 200700785-22)

Saken gjelder: Klage fra A på lagdommer B ved X lagmannsrett

Uvalgsmedlemmer: Eva Nygaard Ottesen (leder)
Ola Dahl
Halvor Kjølstad
Trine Buttingsrud Mathiesen
Wenche Frogn Sellæg

Jon Høyland har fratrudd som inhabil i saken, og Ola Dahl deltok i hans sted.

Offentlighet: I medhold av offentlighetsloven § 5a, jf. forvaltningsloven § 13, er klagerens navn unntatt fra offentlighet. For øvrig er vedtaket offentlig, jf. offentlighetsloven § 2.

Vedtak Det foreligger ikke grunnlag for disiplinærtiltak overfor lagdommer B.

Innledning:

Ved brev av 19. september 2007 har A inngitt klage på lagdommer B ved X lagmannsrett. Klagen ble supplert i brev av 23. september 2007. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt lagdommer B, som ved brev av 21. november 2007 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelser fra advokat C, tidligere advokat D og fra lagdommerne E og F. Førstelagmann G ved X lagmannsrett er orientert om klagen og opplyser i brev av 28. november 2007 at han ikke har noen kommentarer til Bs uttalelse.

Saksfremstilling:

I august 2007 gjennomførte X lagmannsrett ankeforhandling i sak om barnefordeling. A var part i saken. Prosessfullmektig for A var advokat C. Prosessfullmektig for motparten i rettsmøtet var advokat D.

Rettens formann var lagdommer B. Videre deltok lagdommerne E og F.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

Lagdommer B la helt fra starten av opp til et klima/formalitet som om det dreide seg om en tyngre straffesak. Han er kjent med at prosedering skal være formell, men dette var i overraskende sterk kontrast til væremåte og oppførsel til dommere tidligere i saken, som prioriterte et godt klima fra starten. Han presiserer at det var god tone i saken, bortsett fra i starten og i perioden han satt i vitneboksen.

Det ble lagt opp til et stramt program fra kl 0900 til kl 1300, selv om hele dagen var avsatt til rettssaken. Til tross for fremdriftsplanen ble lunsj kl 1130 avlyst og retten ble hevet kl 1200. Stresset medførte at det ikke fremkom relevant informasjon og nødvendig presisering av informasjon rundt viktige momenter.

Under vitneforklaringen forsøkte A å fremskaffe kompletterende informasjon ved å stille spørsmål til motparten. Han ble da krasst irettesatt av B, med melding om at han ikke kunne kommunisere med motparten. Dette påvirket hans videre vitneførsel. Dermed uteble vesentlig informasjon til saken.

Han betviler Bs objektivitet etter at han irettesatte ham. Han fikk i alle fall vesentlig færre spørsmål enn motparten.

Han går på blodtrykksdempende medisiner for å redusere toppene i blodtrykket. Til tross for medisineringen har det vist seg at enkelte situasjoner trigger høyt blodtrykk som derved stjeler oppmerksomhet og konsentrasjon.

Innklagede – lagdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Klagen knytter seg til ankeforhandling i sak om barnefordeling.

Ankeforhandlingen ble administrert av ham på sedvanlig måte. Begge foreldrene fremsto som ressurssterke, og de var enige om at de begge hadde god omsorgsevne. Han registrerte ikke at A på noen måte var indisponert mens han gav partsforklaring. Det fremkom heller ikke opplysninger om at han pga blodtrykkmedisiner kunne ha problemer med oppmerksomheten eller konsentrasjonen.

Han kan ikke i detalj huske om han irettesatte A i forbindelse med hans partsforklaring. Normalt tillater han ikke at partene kommuniserer direkte seg imellom mens de gir sine respektive partsforklaringer. Hvis de begynner å snakke seg i mellom, påpeker han vanligvis at diskusjon mellom partene ikke bør skje, og at eventuelle spørsmål til den annen part bør skje via deres prosessfullmektig.

I forbindelse med prosedyren, tok han opp med prosessfullmektigene spørsmålet om fremdriften og om behovet for lunsj. Han oppfattet prosessfullmektigene dit hen at det var greit at prosedyrene ble holdt uten avbrudd av lunsj.

Prosessfullmektig – advokat C – har i hovedsak uttalt følgende:

”Undertegnede representerte A under saken. Etter å ha lest A sin klage mot B er mitt umiddelbare inntrykk at A sin oppfatning av B sin prosessledelse er riktig. Jeg har prosedert en del saker for lagmannsretten og er vant til myndige dommere som er opptatt av fremdrift i saken. På den annen side er denne type saker spesiell, og partene vil ofte være i den situasjon at de har behov for å føle en viss tillit til dommerne i saken.

Mitt inntrykk i saken er at B sin prosessledelse var i overkant krass og bidro ikke til et klima i retten som gav rom og mulighet for dialog. Videre var prosessledelsen til tider oppjaget, og A ble tilgodesett med langt færre spørsmål fra dommernes side enn hva tilfellet var med saksøker. Jeg forstår derfor at A har opplevd dette som urimelig.

Jeg kan dog ikke si at B ikke var nøytral i sin prosessledelse. Hovedinntrykket er at man fra rettens side egentlig ønsket hele saken raskest mulig avsluttet og at man i liten grad ønsket å legge forholdene til rette for dialog. Dette bidro til passivitet hos rettens øvrige aktører, og undertegnede følte ubehag på min klients vegne.”

Prosessfullmektig – tidligere advokat D – har i hovedsak uttalt følgende:

Han reagerte ikke på lagdommer Bs prosessledelse, hans opptreden overfor klager, eller på gjennomføringen av rettsmøtet for øvrig. Han husker rettsmøtet som et ordinært rettsmøte.

Det var etter hans oppfatning ikke en oppjaget fremdrift under rettsmøtet. Det var på forhånd laget en fremdriftsplan som tilsa at de skulle være ferdige kl 1300. At de ble ferdige før kl 1300, skyldes at prosessfullmektigene brukte lite tid på innledningsforedragene.

Han kan ikke huske at lagdommer B irettesatte klager under rettsmøtet. Det kan ha skjedd at B ba klager om ikke å kommunisere med motparten under rettsmøtet. Dersom dette skjedde på en måte som han mente var utilbørlig, vil han tro at han hadde husket det.

Fagdommer – lagdommer E – har i hovedsak uttalt følgende:

Slik han husker saken var det en meget oversiktlig sak hvor man i retten ble enige med begge parter om at man raskt kunne gå til partenes forklaring. Dette ble ikke gjort spesielt for å spare tid, men fordi det var hensiktsmessig ut fra sakens karakter og omfang.

Han kan ikke huske spesielt at klager stilte spørsmål direkte til den annen part mens han selv ga forklaring. Det er vanlig at man ikke ønsker spørsmål direkte fra en part til en

annen. Spørsmål skal stilles gjennom prosessfullmektigen og til den som gir forklaring. Det er sannsynlig at dette ble meddelt, dersom klager selv begynte å stille spørsmål til den annen part.

Han kan ikke huske at det ble stilt flere spørsmål til den ankende part enn til klager, men det kan ha skjedd. Han er sikker på at han ikke har hatt inntrykk av at klager på noe tidspunkt ble "satt ut" på grunn av tilsnakk eller annet.

Fremdriftsplanen må ha blitt lagt opp av prosessfullmektigene. Det er vanlig i X lagmannsrett at man tar lunsjpause kl 1200.

Så langt han husker, var det en god tone i retten, og han kan ikke se at B opptrådte på en kritikkverdig måte ved sakens gjennomføring.

Fagdommer – lagdommer F – har i hovedsak uttalt følgende:

Saken var oversiktlig og prosessfullmektigenes innledningsforedrag ble tilpasset dette. Etter det hun husker, ga begge partene en grundig forklaring og uten at det ble utøvd noe tidspres fra administrators side.

Etter hennes oppfatning var det ikke noe å bemerke til måten ankeforhandlingen ble gjennomført på. Etter det hun kan huske, var det en god tone under hele saken. Hun deler ikke klagers oppfatning av at forhandlingene ble gjennomført på en unødig formell måte. Under ankemotpartens forklaring rettet han spørsmål direkte til den ankende part. Administrator tillot ikke dette, noe som er korrekt prosessledelse. Ankemotparten fortsatte deretter sin forklaring uten at avbrytelsen foranlediget kommentar.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptre i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Det fremgår av lovforarbeidene jf. NOU 1999: 19 side 325 flg, særlig side 326 første spalte at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle "uhøvisk eller utilbørlig" atferd fra dommerens side. Det uttales blant annet at:

"Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvlet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forføyning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse..."

Det følger av dette at klagerens anførsler om at lagdommer B administrerte ankeforhandlingene på en for formell måte og at han krast irectesatte A, kan behandles av utvalget.

Utvalget vil innledningsvis bemerke at det er uheldig og beklagelig at A opplevde prosessledelsen til lagdommer B slik han har beskrevet det i klagen.

Dommeren skal utføre sin dommergjerning ”upartisk og på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt”, jf. domstolloven § 55 annet ledd, og han har ansvar for at forhandlingene ”foregår med orden og verdighet”, jf. domstolloven § 133 første ledd. Dette innebærer at dommeren skal behandle de tilstedværende i rettssalen på en slik måte at de føler seg ivaretatt og respektert under forhandlingene. Dommeren må videre balansere sin oppmerksomhet overfor partene på en slik måte at det ikke kan oppstå tvil om rettens upartiskhet. Det vises for så vidt til utkastet til etisk regelverk for dommere § 17, utarbeidet av arbeidsgruppen som Domstoladministrasjonen oppnevnte. Formuleringene i utkastet § 17 synes å gjenspeile de krav til dommeratferd som allerede følger av domstolloven.

Dommeren har samtidig et ansvar for å styre forhandlingene, herunder å sørge for at forhandlingene gjennomføres med den nødvendige fremdrift. Dommeren har derfor både en rett og en plikt til å avbryte både advokater, parter og vitner hvis han mener at deres fremstilling er irrelevant i forhold til det saken gjelder. Unødvendige gjentakelser eller andre forhold, kan også gjøre det nødvendig å gripe inn. Det er heller ikke uvanlig at retten tar initiativ overfor partene med sikte på å begrense saken. Rettens formann må velge en prosessledelse som i størst mulig utstrekning oppleves som respektfull og balansert av parter flest. Mennesker som møter som parter i retten vil kunne ha ulike forventninger til hvordan prosessledelsen skal være. En formell prosessledelse vil av noen kunne oppleves negativt. Samtidig vil andre kunne oppleve en ledigere prosessledelse som mangel på respekt i forhold til det alvor saken innebærer for partene.

Ut fra sakens opplysninger kan Tilsynsutvalget ikke se at lagdommer B ledet forhandlingene på en måte som strider mot god dommerskikk. I saker hvor partene er representert ved prosessfullmektiger, bør spørsmål til den andre part kanaliseres gjennom prosessfullmektigen. Det er heller ikke vanlig at man under egen partsforklaring stiller spørsmål til motparten. Lagdommer B var derfor berettiget i å stanse spørsmål fra A til motparten. Tilsynsutvalget kan heller ikke se at måten dette ble formidlet på fra Bs side, utgjør et brudd på god dommerskikk. Dette til tross for at A nok kan ha opplevd dette som en irettesettelse fra rettens formann.

Tilsynsutvalget kan heller ikke se, ut fra uttalelser i saken, at lagdommer B holdt et tidspress i saken som ikke i tilstrekkelig grad tok hensyn til partene. Utvalget viser blant annet til at verken partene eller prosessfullmektigene kommenterte dette under forhandlingene.

Tilsynsutvalget finner det heller ikke godtgjort at lagdommer B ikke var objektiv og upartisk under forhandlingene.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor lagdommer B.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer B.